

СИЛАБУС

Волинський національний університет імені Лесі України

Факультет біології та лісового господарства

Кафедра лісового і садово-паркового господарства

Дисципліна: Еколого-біологічні особливості деревних порід

Коротка характеристика: нормативна; 2 курс 4 семестр; 4,5 кредитів ЄКТС; 135 год., у т.ч. 34 год. лекцій, 34 год. лабораторних робіт; форма контролю – екзамен.

Розклад занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Викладачі: [Войтюк Василь Петрович](#), кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри лісового і садово-паркового господарства

Електронна пошта: Voytyuk.Vasyl@vnu.edu.ua

[Шепелюк Марія Олександрівна](#), кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач кафедри лісового і садово-паркового господарства

Електронна пошта: Shepeliuk.Mariia@vnu.edu.ua

Передумови вивчення курсу: попередньо студент повинен прослухати курси «Ботаніка», «Фізіологія рослин», «Лісове ґрунтознавство», «Дендрологія».

1. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою викладання навчальної дисципліни «Еколого-біологічні особливості деревних порід» є розкрити теоретичні положення формування біологічно стійких та естетично цінних декоративних насаджень на основі знання біології розвитку деревних рослин та їх екології. Означений курс покликаний підготувати випускників-спеціалістів до практичного застосування одержаних знань при вирішенні завдань лісового господарства.

Основними завданнями дисципліни «Еколого-біологічні особливості деревних порід» є вивчення природних властивостей деревних рослин та розробка можливостей створення стійких та високопродуктивних насаджень в умовах зміни кліматичного фактору.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ

Після якісного вивчення дисципліни студенти опанують такі компетентності, як:

ФК 1. Здатність застосовувати знання і уміння лісівничої науки й практичний досвід ведення лісового господарства.

ФК 3. Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання.

ФК 4. Здатність аналізувати стан дерев, лісостанів, особливості їх росту і розвитку на основі вивчення дослідних даних, літературних джерел та нормативно-довідкових матеріалів.

ФК 7. Здатність вирішувати поставлені завдання з інвентаризації лісів, оцінювати лісові ресурси та продукцію.

В сукупності з іншими фаховими освітніми компонентами це дозволить досягти наступних програмних результатів:

РН 4. Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства.

РН 5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності.

РН 10. Аналізувати результати досліджень лісівничо-таксаційних показників дерев, деревостанів, їх продуктивності, стану насаджень та довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази.

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекцій з питаннями, які розглядаються

Змістовний модуль 1

Тема 1. Дендрофлора малопоширених класів рослин.

Клас Насінні папороті: виникнення поширення в минулому, значення. Клас Саговникові: морфологічні відмінності, виникнення, поширення, значення, сучасне використання. Клас Бенетитоподібні – характеристика викопних видів та їх значення для еволюції рослинного світу. Клас Гінкгоподібні – виникнення поширення, значення, морфологічні, біологічні, екологічні особливості гінкго дволопатевого і його сучасне використання.

Тема 2. Клас Хвойні (*Pinopsida*) загальна характеристика класу і підкласу *Pinidae*. Порядок Соснові. Родина Соснові. Поділ на підродини. Характеристика основних родів. Відмінності генеративних та вегетативних органів, поширення і використання. Характеристика, поширення та використання основних видів родів Ялиця, Ялина, Псевдотсуга і Тсуга в лісовому господарстві України і світу.

Тема 3, 4. Роди Модрина, Кедр, Сосна. Біологічні та екологічні особливості, морфологічні відмінності, природні ареали, інтродукція. Поділ роду сосна на підродини і секції, поширення та використання в Україні і світі основних видів. Значення сосни звичайної для лісового господарства України.

Тема 5. Порядок Кипарисові. Родина Таксодієві. Загальна характеристика порядку. Триби родини Таксодієві, їх склад. Триба Секвоєві – основні роди і види, їх біологічні, екологічні особливості, морфологічні відмінності, поширення і використання. Триба Таксодієві. Біологічні і екологічні особливості, ареал і використання Таксодіа. Триба Куннінгамієві – основні роди і види, їх поширення, використання, морфологічні відмінності.

Тема 6. Родини Кипарисові і Тисові. Загальна характеристика родини Кипарисові, поділ на підродини і триби. Характеристика біологічних, екологічних і морфологічних особливостей родів Кипарис, Кипарисовик, Туя, Туйовик, Широкогілочник, Мікробіота, Ялівець, Лібоцедрус. Основні види, їх поширення та використання.

Загальна характеристика порядку Тисові і родини Тисові. Рід Тис його види, поширення, морфологічні відмінності, біологічні і екологічні особливості використання.

Змістовний модуль 2

Тема 7. Відділ Покритонасінні – загальна характеристика. Підклас Магноліїди. Порядок Магнолієцвіті, родина Магнолієві. Основні роди і види, біологічні,

екологічні особливості, морфологічні відмінності поширення і використання основних видів. Родини Лимонникові, Хвилівникові, Лаврові – характеристика родів і видів.

Підклас Ранункуліди. Родина Жовтецеві – основні роди і види, родина Барбарисові – характеристика основних видів, родини Півонієві і Лардізабалові.

Тема 8. Підклас Гамамеліди. Коротка характеристика основних родин підкласу: Багрянникові, Евкомієві, Гамамелідові. Родина Платанові – основні види, поширення і використання. Родина Букові – основні роди і види, характеристика, їх значення для лісового господарства. Родина Березові – основні роди (Береза, Вільха, Граб, Ліщина) і види, поширення і використання, екологічна роль і значення для лісового господарства. Родина Горіхові – загальна характеристика родів Горіх, Карія, Птерокарія. Поширення і використання видів, їх морфологічна і екологічна характеристика та використання. Родина В'язові – роди В'яз, Дзелькова, Каркас. Поширення видів їх морфологічна і екологічна характеристика та використання. Родина Шовковицеві – роди Шовковиця, Маклюра, Фікус, Артокарпус. Поширення і використання видів, їх морфологічна і екологічна характеристика.

Тема 9. Підклас Діленіїди. Характеристика основних родин, родів і видів. Родина Актинидієві – рід Актинідія. Характеристика основних видів. Родина Вересові – роди Рододендрон, Верес, Багно. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика та поширення та використання основних видів. Родина Брусничні – роди Чорниця, Брусниця, Лохина і Журавлина. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика та поширення в лісах та використання основних видів. Родина Тамариксові і родина Чайні – біологічні, екологічні морфологічні особливості, поширення та використання основних видів. Родина Вербові – загальна характеристика, роди Верба, Тополя, Чозенія, основні підроди і види. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика та поширення, використання основних видів. Родина Липові – біологічна, морфологічна і екологічна характеристика та поширення, використання основних видів. Родина Мальвові, рід Гібіск.

Тема 10. Підклас Розіди. Родина Агрусові – основні види. Родина Розові. Загальна характеристика родини Розові. Підродина Спирейні, біологічна, морфологічна і екологічна характеристика та поширення та використання основних видів. Підродина Розові – роди Шипшина, Керія, Розовик і Ожина. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика та поширення, використання основних видів. Підродина Сливові – роди Слива, Черемха, Вишня, Абрикос, Лавровишня, Мигдаль, Персик. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика та поширення та використання основних видів. Підродина Яблуневі – роди Яблуня, Груша, Айва, Хеномелес, Ірга, Глід, Піраканта, Мушмула, Горобина, Аронія, Кизильник. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика, поширення та використання основних видів. Родина Миртові – характеристика основних видів.

Тема 11. Порядок Бобоцвіті родина Бобові. Підродина Мімозові – роди Альбіція, Акація. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика, поширення та використання основних видів. Підродина Цезальпінієві – роди Гледичія, Бундук, Церсіс. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика, поширення та використання основних видів. Підродина Бобові – роди Робінія, Софора, Золотий дощ, Аморфа, Карагана, Маакія, Вістерія, Міхурник, Леспедеця, Кладрастис, Дрік, Зіновать, Жарновець. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика, поширення та використання основних видів.

Змістовний модуль 3

Тема 12. Порядок Сапіндоцвіті. Родини Сапіндові, Клокичкові, Кленові, Гірकोкаштанові – біологічна, морфологічна і екологічна характеристика, поширення та використання основних родів і видів.

Тема 13. Порядок Рутоцвіті. Родини Рутові, Симарубові, Сумахові, Порядок Бруслиноцвіті. Родини Бруслинові. Порядок Жостерові. Родина Крушинові. Родини Рутові – роди Бархат, Птелея, Зонтоксилум, Цитрус. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика, поширення та використання основних видів. Родина Симарубові – рід Айлант. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика, поширення та використання видів. Родина Сумахові – роди Скумпія, Сумах, Фісташка. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика, поширення та використання основних видів. Родина Бруслинові – роди Деревозгубник, Бруслина. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика, поширення та використання основних видів. Родина Крушинові – роди Жостір, Крушина, Держидерево. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика, поширення та використання.

Тема 14. Порядок Маслинкоцвіті. Родина Маслинкові. Порядок Виноградові. Родина Виноградові. Порядок Гортензієві. Родина Гортензієві. Порядок Дереноцвіті. Родина Деренові. Порядок Аралієві. Родина Аралієві. Порядок Маслинкоцвіті. Родина Маслинкові – роди Маслинка, Обліпіха, Шефердія. Морфологічна, екологічна і біологічна характеристика, поширення та використання основних видів. Порядок Виноградові. Родина Виноградові – роди Виноград, Партеоцисус (Дикий виноград). Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика, поширення та використання основних видів. Порядок Гортензієві. Родина Гортензієві – роди Гортензія, Садовий жасмин, Дейція. Морфологічна, екологічна і біологічна характеристика, поширення та використання основних видів. Порядок Дереноцвіті. Родина Деренові – роди Дерен, Свидина. Морфологічна, екологічна і біологічна характеристика, поширення та використання основних видів. Порядок Аралієві. Родина Аралієві – роди Аралія, Акантопанакс, Плющ. Біологічна, морфологічна і екологічна характеристика, поширення та використання видів.

Тема 15. Порядок Черсакоцвіті. Родина Жимолостеві. Родина Калинові. Родина Бузинові. Порядок Черсакоцвіті. Родина Жимолостеві – роди Жимолость, Вейгела, Сніжнягідник морфологічна. Екологічна і біологічна характеристика, поширення та використання основних видів. Родина Калинові – рід Калина. Морфологічна, біологічна і екологічна характеристика, поширення та використання видів. Родина Бузинові – рід Бузина. Морфологічна, біологічна і екологічна характеристика, поширення та використання видів.

Тема 16. Підклас Ламііди. Порядок Маслиноцвіті. Родина Маслинові. Порядок Ранникоцвіті. Родини Бігніонієві, Ранникові, Будлеєві. Родина Маслинові – роди Маслина, Ясен, Бузок, Форзиція, Бирючина, Жасмин. Морфологічна, біологічна і екологічна характеристика, поширення та використання видів. Родина Бігніонієві –роди Кательпа, Кампсис. Морфологічна, біологічна і екологічна характеристика, поширення та використання видів. Родина Ранникові – рід Павлонія. Морфологічна, біологічна і екологічна характеристика, поширення та використання видів. Родина Будлеєві – рід Будлея. Морфологічна, біологічна і екологічна характеристика, поширення та використання видів.

Тема 17. Деревні рослини класу Однодольні. Сучасні методи вивчення дендрофлори. Порядок Пальмоцвіті. Родина Пальмові. Поширення, біологічні та екологічні особливості, використання. Сучасні методи вивчення дендрофлори.

4. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (мах = 40 балів)				Модульний контроль (мах = 60 балів)			Загальна кількість балів
Модуль 1			Модуль 2	Модуль 3			
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	ІНДЗ				
Тема 1-6	Тема 7-11	Тема 12-17		МКР 1	МКР 2	МКР 3	
10	10	10	10	20	20	20	100

Критерії оцінювання та політика викладача щодо дедалайнів

Практичні навички (виконання лабораторної роботи) оцінюються за результатами виконання лабораторних робіт. Максимальна кількість балів за виконання лабораторної роботи – 2 бали.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки»

За умови підтвердження, що зміст майстер-класів (семінарів, курсів тощо) відповідає темам курсу, сертифікати участі в них (або інші підтверджуючі документи) будуть достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

5. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий контроль – іспит. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно.

У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає іспит у письмовій формі. При цьому на іспит виноситься 60 балів, а бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Для отримання оцінки потрібно набрати певну кількість балів згідно шкали оцінювання.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Булыгин Н.Е. Дендрология / Н.Е. Булыгин. – М.: Агропромиздат, 1991. – 352 с.
2. Булыгин Н.Е. Фенологические наблюдения над древесными растениями / Н.Е. Булыгин. – Л.: Колос, 1979. – 96 с.
3. Заячук В.Я. Дендрология / В.Я. Заячук. – Львів: СПОЛОМ, 2014. – 676 с.
4. Калініченко О.А. Декоративна дендрологія / О.А. Калініченко. – К.: Вища школа, 2003. – 199 с.
5. Колесников А.И. Декоративная дендрология / А.И. Колесников. – М.: Лесн. пром-сть, 1974. – 703 с.
6. Лапин П.И. Интродукция лесных пород / П.И. Лапин, К.К. Калущкий. – М.: Лесн. пром-сть, 1979. – 224 с.
7. Липа О.А. Дендрологія з основами акліматизації / О.А. Липа. – К.: Вища школа, 1997. – 224 с.
8. Швиденко А.Й. Данілова О.М. Дендрологія: Підручник для вищих навчальних закладів. – Чернівці: «Рута», 2003. – 384 с.
9. Шовган А.Д. Дендрологія: Навчальний посібник. – Львів: УкрДЛТУ, 2001. – 152 с.
10. Щепотьев Л.Ф. Дендрология / Л.Ф. Щепотьев. – К.: Вища школа, 1990. – 287 с.

Додаткова

1. Бродович Т.М. Деревья и кустарники запада УССР. Атлас / Т.М. Бродович, М.М. Бродович. – Львов: Вища школа, 1979. – 250 с.
2. Былов В.Н. Сад непрерывного цветения / В.Н. Былов. – М.: Наука, 1975. – 135 с.
3. Гроздов В.В. Декоративные кустарники / В.В. Гроздов. – М.: Стройиздат, 1964. – 134 с.
4. Гроздов В.В. Декоративные кустарники / В.В. Гроздов. – М.: Стройиздат, 1964. – 134 с.
5. Девочкина З. Растения вокруг вашего дома / З. Девочкина и др.. – М.: Колос, 1979. – 152 с.
6. Дендрофлора України. Дикорослі і культивовані дерева і кущі. Голонасінні: Довідник / М.А. Кохно., В.Ш. Гордієнко, Г.С. Захаренко та ін. – К.: Фітосоціоцентр, 2001. – 207 с.
7. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні: Довідник. ч.1 / М.А. Кохно, Л.І. Пархоменко., А.У. Зарубенко та ін. – Київ: Фітосоціоцентр, 2003. – 451 с.

8. Дендрофлора України. Дикорослі і культивовані дерева і кущі. Покритонасінн.: Довідник. ч.2 / М.А. Кохно, Н.М.Трофименко, Л.І.Пархоменко та ін. – К.: Фітосоціоцентр, 2005. – 716 с.
9. Деревья и кустарники, культивируемые в Украинской ССР. Голосеменные. – К.: Наук. думка, 1986. – 199 с.
10. Деревья и кустарники, культивируемые в Украинской ССР. Покрытосеменные. – К.: Наук. думка, 1986. – 719 с.
11. Деревья и кустарники СССР. Т. 1–7. – Москва-Ленинград: Изд-во АН СССР, 1949. – 1965.
12. Декоративное садоводство / [Под ред. Н.В. Агафонова].- М. : Колос, 2000. – 320 с.
13. Декоративные растения открытого и закрытого грунта / [Под общ. ред. А.М. Гродзинского]. – К. : Наук. думка, 1985. – 664 с.
14. Жизнь растений. Т.4–6. – М.: Просвещение, 1978 – 1982.
15. Жирнов А.Д. Искусство паркостроения / А.Д. Жирнов. – Львов : Вища школа, 1977. – 208 с.
16. Кетчел Р. Японский сад за несколько дней / Р. Кетчел; [пер. с англ. О.В. Козловой]. – М. : Букс, 2002. – 158 с.
17. Косаревский И.А. Искусство паркового пейзажа / И.А. Косаревский. – М. : Стройиздат, 1976. – 246 с.
18. Кочережко О.И. Ландшафтный дизайн вашего приусадебного сада / О.И. Кочережко. – Ростов-на Дону : Феникс, 2004. – 297 с.
19. Крюссман Г. Хвойные породы / Г. Крюссман. – М: Лесная пром-сть, 1986. – 256 с.
20. Кучерявий В.П. Особливості обрізування деревно-чагарникових рослин. Методичні вказівки / В.П. Кучерявий, М.П. Куриницька, Р.Б. Дудин. – Львів: УкрДЛТУ, 2003. – 60 с.
21. Максимов В.А. Клематисы / В.А. Максимов. – Л. : Лениздат, 1985. – 104 с.
22. Марковский Ю.Б. Каменистые сады / Ю.Б. Марковский. – М. : Колос, 1973. – 207 с.
23. Нехуженко Н.А. Основы ландшафтного проектирования и ландшафтной архитектуры / Н.А. Нехуженко. – СПб. : Издат. Дом : Нева, 2004. – 192 с.
24. Нечитайло В.А. Ботаніка. Вищі рослини. / В.А. Нечитайло, Л.Ф. Кучерява. – К. : Фітосоціоцентр, 2000. – 432 с.
25. Пьюбуб Д. Планировка и оформление садов / Д. Пьюбуб. – М. : Астрель, 2003. – 192 с.
26. Романча Л.В. Озеленение села / Л.В. Романча. – Киев : Урожай, 1989. – 184 с.
27. Саков С.Г. Розы / С.Г. Саков, Д.А. Риекста. – Рига : Зинатне, 1973. – 359 с.
28. Сергиевская Е.В. Систематика высших растений. – СПб.: Изд-во «Лань», 1998. – 448 с.
29. Скворцов А.К. Гербарий. Пособие по методике и технике / А.К. Скворцов. – М.: Наука, 1977. – 198 с.
30. Тахтаджян А.Л. Флористические области Земли / А.Л. Тахтаджян. – Л.: Наука, 1978. – 248 с.
31. Хэртль К. Альпийские горки в вашем саду / К. Хэртль. – М. : Внешсигма, 1997. – 96 с.
32. Черепанов С.К. Сосудистые растения СССР / С.К. Черепанов. – Л.: Наука, 1981. – 510 с.
33. Шулькина Т.В. Каменистые сады (ассортимент растений) / Т.В. Шулькина. – Л. : Наука, 1975. – 128 с.